

7. АНАЛІТИКА

Інна Петрівна Яшук,

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри педагогіки,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
м. Хмельницький, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-5954-290X>

Наталія Вікторівна Казакова,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка, доцентка кафедри педагогіки,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
м. Хмельницький, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-0619-8663>

Ірина Володимирівна Дубровіна,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка,
наукова співробітниця,
Національна бібліотека імені В. І. Вернадського,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-6676-4789>

УДК 159.96

DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-3\(90\)-119-124](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-3(90)-119-124)

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ОСВІТНЄ ЯВИЩЕ В УКРАЇНІ

Анотація.

У статті досліджено волонтерський рух як напрям роботи освітян із різними категоріями населення, можливість самореалізації викладачів і студентів на добровільних засадах у служінні громадянському суспільству. Визначено феномен поняття «волонтерство» в освітньому просторі закладу вищої освіти, перераховано види волонтерської діяльності. Окреслено твердження, що в здобувачів вищої освіти для здійснення волонтерської діяльності мають бути сформовані фахові компетентності з різних напрямів професійної підготовки з психології, соціології, педагогіки, медицини, юриспруденції тощо. Волонтерство освітян здійснює підтримку та надає педагогічну, психологічну, фізичну допомогу тим, хто її потребує (родиниам переселенців, малозабезпеченим, військовослужбовцям ЗСУ) через різноманітні форми роботи, зокрема благодійні акції, проекти тощо.

Освітнє волонтерство, що спирається на життєву наснагу та енергію добровольців – освітян, науковців, молододі української інтелігенції – має потужний потенціал для розвитку активності та самосвідомості волонтерів-учасників до здійснення необхідних змін у суспільстві.

Наразі волонтерська діяльність, її роль та значення для формування студентської молоді потребує розвитку в правовому та дієвому полі, вимагає всебічної підтримки та соціального усвідомлення в закладі вищої освіти.

У статті наведено приклади форм волонтерської діяльності освітян Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, які були практично реалізовані в співпраці викладачів і студентів під час російсько-української війни.

Ключові слова: види волонтерської допомоги; взаємодія; волонтерський рух; національна самоідентифікація; самовияв особистості; активна громадянська позиція.

Трагічні критичні ситуації, пов'язані з порядком життя та підтримкою українців в умовах військової агресії РФ проти України, довели необхідність і важливість волонтерства як соціального, громадського та активного освітнього явища в Україні. Воно ставить за мету надання необхідної педагогічної, психологічної, фізичної допомоги тим, хто її потребує. Волонтерство – це добровільний вибір, який відображає особисті погляди та позиції людини; це активна участь громадянина в житті суспільства, що виражається зазвичай у спільній діяльності в межах різного роду асоціацій [4, с. 67]. Погоджуємося з твердженням, що «...волонтерами стають не з фінансових спонукань, а заради добровільної допомоги іншим та набуття неоціненного життєвого досвіду. Регулярно та усвідомлено допомагаючи іншим, людина дарує їм свій час, вміння та ресурси, а натомість отримує щось значуще: знання, навички, досвід, коло однодумців, нові знайомства» [1].

Основи волонтерства закладено англійцем Т. Мором, французом А. Дюнаном та ін. Сучасний стан та особливості статусу волонтерського руху досліджували Е. Балашов, К. Беспалова, О. Панькова, В. Перетятко, К. Пьонтковська, С. Харченко, Т. Ткачук та ін. Практичний досвід волонтерської діяльності висвітлено в публікаціях О. Барабанової, Н. Грінчук, І. Буряк-Габрись, М. Моторна, Н. Сівак, І. Чайка, І. Ящук та ін.

Серед кола окреслених наукових тем дослідження поняття «волонтерство» в освітньому просторі можна виділити такі категорії: засіб професійної самореалізації студентів (Л. Романовська); чинник формування духовних цінностей і ціннісних орієнтацій особистості (В. Перетятко); вид громадянської діяльності (В. Пижук); складний соціально-психологічний феномен (Г. Коваль); складник соціально-педагогічної діяльності з молоддю (О. Гук); аспект взаємозв'язку між людьми (О. Фоміна); можливості самозайнятості (Є. Сірий); інструмент соціального виховання студентської молоді (Т. Голубенко); бренд сучасної молоді (З. Бондаренко) та ін.

Підґрунтям для розвитку волонтерства стали милосердя, благодійність, альтруїзм, гуманізм, небайдужість до проблем інших, які здавна притаманні українцям, просвітницькі ідеї Володимира Великого, Ярослава Мудрого, гетьмана Петра Сагайдачного, Івана Мазепи, діяльність приватних благодійників Терещенків, Симиренків та ін.

Мета статті полягає в тому, щоб окреслити значущість волонтерства як освітнього явища в Україні, проаналізувати види та форми організації волонтерської діяльності освітянами.

Національною стратегією сприяння розвитку розбудови громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 рр. визначено розвиток волонтерської діяльності одним із головних напрямів діяльності інститутів громадянського суспільства [5]. Відповідно до Закону України «Про волон-

терську діяльність» від 19 квіт. 2011 р. № 3236'17, держава в особі її органів і посадових осіб має підтримувати громадську ініціативу щодо впровадження волонтерської діяльності [6].

Допомоги та особливої турботи потребує безліч соціальних груп: люди з інвалідністю, важкохворі, діти-сироти, пенсіонери тощо. Підтримку їм добровільно готові надавати волонтери. Вони також можуть брати участь в організації спортивних змагань, музичних фестивалів, освітній діяльності тощо. Волонтерські організації роблять неоціненний внесок при евакуації постраждалих із місць природних катаклізмів, а також залучені до будівництва соціально значущих об'єктів.

Таким чином, волонтерська діяльність може бути спрямована на: підтримку людей, які опинилися в складних життєвих обставинах – малозабезпечених, безпритульних, безробітних; створення умов для розкриття творчого потенціалу людей з обмеженими можливостями (проведення виставок, концертів, майстер-класів); пошук зниклих людей; розвиток освіти та науки; охорону навколишнього середовища (екологічні марші, боротьба із браконьєрами, благоустрій заповідних територій); реконструкцію історичних та культурних пам'яток; організацію спортивних, культурних і релігійних заходів [1].

В умовах військової агресії РФ проти України актуальність волонтерства зумовлена такими сучасними викликами, як: соціальна та економічна нестабільність в Україні; збільшення кількості вразливих верств населення (поранених військовослужбовців, звільнених із полону, сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України) та соціально незахищених верств населення (людей з інвалідністю, ветеранів війни, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування); фізична та моральна шкода, яку зазнали поранені бійці, а також особи, які звільнені з полону та члени їхніх сімей; десоціалізація ветеранів війни, пенсіонерів; психологічна дезорієнтація постраждалих від збройної агресії осіб.

З огляду на це, волонтерська діяльність є надзвичайно важливим і потужним інструментом боротьби з агресором, допомоги Збройним Силам України та вразливим і соціально незахищеним верствам населення.

Вагомою для нашого дослідження є думка Л. Чернової стосовно того, що «волонтерська діяльність як суто добровільна і громадська важко піддається інституалізації та плануванню на довгу перспективу. Соціальний склад і напрями діяльності волонтерів дуже різноманітні, як і форми їхньої активності та мотивація» [8, с. 38].

На думку Н. Говорухи, важливим педагогічним аспектом в освітньому просторі є формування готовності волонтера до волонтерської діяльності, адже «багато добровольців стають волонтерами завдяки цінностям (наприклад, ми-

лосердя, доброта чи турбота про ближнього в христоцентричній ментальності), які формують бажання допомагати. Для розвитку волонтерства всіх учасників цього процесу треба залучати, готувати та мотивувати. Але компетентність волонтера не є єдиною вимогою: без готовності сторони, яка приймає, результат може бути набагато гіршим за очікуваний» [1, с. 61].

Волонтерство дає змогу об'єднати людей із добрим серцем і забезпечити підтримку та допомогу тим, хто її потребує (Захисникам і Захисницям України, сім'ям загиблих (померлих), пораненим, дітям-сиротам, людям з особливими потребами, внутрішньо переміщеним особам та ін.).

На сьогодні до волонтерства долучаються всі заклади вищої освіти (ЗВО) України. Учасники освітнього процесу гуртуються за покликом, швидко вирішують різнопланові завдання, віддають свій час та сили, щоб зробити щось корисне, стати причетним до нашої перемоги над ворогом й особисто наблизити її.

Наприклад, у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії було активізовано волонтерську діяльність здобувачів вищої освіти через реалізацію волонтерських ініціатив і проєктів у співпраці з громадами, благодійними фондами та товариствами, закладами освіти, соціальними установами, закладами охорони здоров'я, закладами культури тощо. Важливою складовою в побудові системи роботи в ЗВО є «створення умов для максимального розвитку кожним студентом своїх потенційних можливостей та атмосфери добропорядності та гуманізму. Цьому сприяє максимальна варіативність та альтернативність волонтерських проєктів, форм, методів роботи» [8, с. 380].

На думку Л. Снігур, поняття «волонтерський рух» реалізується через певні тематичні напрямки-проєкти гуманітарної спрямованості – добровольчі ініціативи, що передбачають різні види допомоги, насамперед соціально-консультативні та правозахисні послуги для різних категорій людей. Актуальними заходами волонтерів є допомога дітям із проблемних сімей, адаптація людей з обмеженими можливостями, соціалізація колишніх злочинців, допомога тваринам; проєкти екологічного спрямування; культурно-історичні ініціативи, інформаційно-консультативні проєкти, спрямовані на системну роботу в межах певного спектру проблем [6, с. 120]. Для організації сприятливих умов самозайнятості студентів у вільний час важливо окреслити в контексті теми дослідження види реалізації волонтерського руху в ЗВО.

Види реалізації волонтерської діяльності в ЗВО: сортування, пакування продуктів / речей, гуманітарна допомога особам пільгових категорій, маломобільним громадянам і багатодітним родинам (доставка продуктів харчування, пред-

метів першої необхідності та ліків, допомога в господарстві), плетіння маскувальних сіток (у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії сплетено та передано військовим більше 500 сіток загальною площею понад 25 000 м²), збір медичних і гігієнічних засобів, донорство, створення освітніх хабів для дітей внутрішньо переміщених осіб, організація ярмарок чи благодійних вечорів для збору коштів на потреби військових або ж внутрішніх переселенців.

Фото 1. Плетіння маскувальних сіток освітянами ХГПА

30 березня 2022 р. студентами та викладачами Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії спільно з працівниками Головного управління Національної соціальної сервісної служби України в Хмельницькій області відвідано Хмельницький центр соціально-психологічної реабілітації «Подільничок» та запропоновано дітям цікаву виставу про дівчинку Бруднулюку, проведено ігри, подаровано одяг та іграшки. Упродовж березня – червня 2022 р. викладачами кафедри педагогіки та студентами було здійснено волонтерську діяльність на базі студії творчого розвитку «Синичка» (ГО «Жіночий хаб»), де проведено заняття з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку – внутрішніми переселенцями.

У травні – червні 2022 р. студентами та викладачами кафедри педагогіки взято участь у «Освітньому хабі. Діти» та розроблено проєкт «Розвиваємось та працюємо разом» для дітей від 6 до 17 років. Через складні соціально-економічні умови в Україні чимало дітей із різних областей країни були змушені залишити домівки та потребували організації занять і дозвілля, а також

психологічного розвантаження. Саме тому студенти, надихаючись прикладом своїх наставників, удосконалювали практичні навички роботи з дітьми на волонтерських засадах.

З дітьми було проведено такі заходи: виготовлення маскувальних сіток і «кікімор» для ЗСУ; тренування з баскетболу та футболу на базі Хмельницької соціально-спортивної школи Фонду «Реал Мадрид» та ГО «Епіцентр дітям»; подорож до країни Гри; правознавчий «Брейн-ринг»; майстер-клас «Чарівні квіти України»; конкурс «Кмітливі, спритні, веселі»; виховна година «Моя країна – Україна» тощо. У жовтні 2022 р. студентами було проведено «Свято осені» для вихованців реабілітаційного центру «Родинний затишок», а також взято участь у волонтерському проєкті «Моя любов тебе зігріє». Викладачі та студенти зібрали передачі для воїнів. На передові рубежі було відправлено м'ясні консерви, смаколики, теплі речі, електрообігрівачі, електром'ясорубки та інші корисні та необхідні предмети, а також листи з вітаннями й дитячі малюнки.

Фото 2. Волонтерство студентів у соціально-спортивній школі «Реал Мадрид» та ГО «Епіцентр дітям»

13 лютого 2023 р. представники студентства та професорсько-викладацького складу Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії долучилися до благодійної акції «Українська книга – українським дітям». Мета акції полягала в безкоштовному забезпеченні дітей вимушених переселенців українськими підручниками, навчальними посібниками, художньою літературою. 3 квітня 2023 р. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія також долучилася до благодійного проєкту з метою збору коштів для військових із Хмельницького, щоб закрити їхню потребу в портативних зарядних станціях Bandera Power 225 S.

23 квітня 2023 р. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія взяла участь у масштабній акції «1 мільйон дерев життя» у рамках глобальної ініціативи Greening of the Planet, яка пройшла в усіх областях України та 30-ти країнах світу й завершилася таким результатом: висаджено 1 000 279 дерев і придбано для ЗСУ 10 дронів. 5 трав-

ня 2023 р. було організовано та проведено благодійний захід на підтримку ЗСУ «З Україною в серці», де відбувся аукціон-продаж унікальних лотів і військових трофеїв, а також благодійний ярмарок, у якому взяли участь освітні заклади та громадські організації Хмельницького.

Фото 3. Благодійний захід на підтримку ЗСУ «З Україною в серці»

До Міжнародного дня захисту дітей студенти провели свято «Веселкові усмішки» у Хмельницькому міському центрі комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Школа Життя». З другої половини червня 2023 р. двічі на тиждень викладачами кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії й студентами проводяться заняття з дітьми дошкільного віку. Вони беруть участь у проєкті «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні», який реалізує Всеукраїнська громадська організація «Асоціація працівників дошкільної освіти» (голова правління – Ніна Омеляненко) у рамках «Спільно» – програми Дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України та ДУ «Український інститут розвитку освіти».

Під час війни суттєво зросла потреба в маскувальних сітках на фронті для накриття техніки, прикриття позицій воїнів ЗСУ, що дозволяє нашим захисникам і захисницям зберегти життя та вражати техніку й живу силу ворога. Тому волонтерська група викладачів і студентів активно долучилася до їх створення.

Для прикладу перерахуємо наступні акції, у яких активно були залучені освітяни: «Допоможемо Херсонщині разом» (зібрано гуманітарну допомогу людям, які постраждали на Херсонщині в ніч з 5 на 6 червня внаслідок підризу російськими окупаційними військами Каховської ГЕС); «Підтримай та подякуй Захисникам і Захисницям України», «Відвідай пораненого Героя», «Малюнок Захисникам і Захисницям»,

«Книги Героям», «Сонях», «З Україною в серці». У всіх цих заходах було висловлено повагу, вдячність та підтримку Захисникам і Захисницям України, пораненим бійцям, звільненим з полону, які, ризикуючи своїм життям, відстоюють нашу незалежність і свободу, забезпечують безпеку та наближають перемогу; вшановано пам'ять захисників, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Різноманітні освітні форми роботи студентів із молоддю та дітьми формують активну громадянську позицію, емпатію, комунікативну компетентність здобувачів вищої освіти, отримання навичок соціальної роботи. Готовність допомогти, відданість країні, чуйність, мужність – саме такі якості волонтера формуються під час підтримки родин захисників України.

Волонтерська практика зміцнює професійну спрямованість студентів, стає основою побудови власного стилю життя, що ґрунтується на подоланні криз, позитиві, ситуаціях успіху через допомогу іншим людям. Тому важливими є: залучення саме в осередку ЗВО студентської молоді, коли волонтерство, як освітнє явище, стає вибором та цінністю людини; формування громадянського світогляду, розвиток критичного мислення та набуття соціальних активних навичок комунікації з соціумом.

Розвиток волонтерського руху в Україні збирає науковців і практиків із різних куточків країни для обговорення найважливіших питань, пов'язаних із правовим і соціальним забезпеченням волонтерської діяльності. Ініціативи волонтерського руху стосуються кола правових питань: захист прав волонтерів, підтримка благочинних проєктів, фінансування заходів для малозабезпечених родин.

Дискусійні зустрічі сприяють покращенню умов роботи волонтерів-освітян і фахівців позашкілля. Однією з ініціатив волонтерства в університетах України є забезпечення психологічної допомоги населенню. Це насамперед допомога українцям, які мають тривожні розлади, перебувають у стані паніки, посттравматичного стану, депресії, соціальної ізоляції тощо. Успішно відбуваються благодійні концерти, заходи, майстер-класи, де збирають кошти для захисників України, виготовляють окопні свічки. Унаслідок спільної творчої співпраці викладачів і студентів формується розуміння соціальних проблем в українському суспільстві під час війни, здійснюється планування психолого-педагогічної допомоги населенню за їхньою вимогою.

Багато волонтерів зізнаються, що благодійницька діяльність допомагає їм не лише зробити щось корисне для суспільства, а й позбавитися відчуття безпорадності та допомогти собі адаптуватися до таких непересічних умов. Багато з них також відчують, що допомога військовим і

тим, хто постраждав від війни, є проявом поваги до тих, хто бореться за незалежність та свободу України. Волонтери прагнуть змін, вони мають високу мотивацію до допомоги та роботи в команді, є активною силою суспільства, яка має неоціненний досвід змін і прикладу міцності та витривалості за будь-яких обставин. Важливою є мотивація волонтера, яка спонукає його до певної суспільної дії, прийняття рішень, орієнтації на саморозвиток у соціумі.

Отже, в Україні волонтерський рух – це ефективна робота з різними категоріями населення, можливість реалізувати себе в служінні громадянському суспільству. Звісно, така соціально-активна діяльність волонтера, окрім мотивації та наявності вільного часу, має дослідити світовий досвід волонтерства. Це потребує від здобувача вищої освіти фахових компетентностей із різних напрямів професійної підготовки: від психології, соціології, педагогіки, медицини до юриспруденції тощо. Волонтерство як освітнє явище має великий потенціал та громадянську силу, спирається на життєву наснагу та енергію добровольців, зокрема й у середовищі освітян, науковців, української інтелігенції. Наразі їхня діяльність потребує розвитку в правовому та дієвому полі, вимагає всебічної підтримки та соціального усвідомлення серед населення.

Використані літературні джерела

1. Волонтерство. Реферативний огляд (2004–2022) [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5963>.
2. Говоруха Н. Соціально-педагогічні умови розвитку волонтерського руху в Україні / Н. Говоруха // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2019. – № 70 (219). – С. 60–64.
3. Допомагаємо воїнам на передовій [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6107>.
4. Загальна декларація волонтерів, прийнята на XI конгресі Міжнародної асоціації волонтерів // Права людини: навч. посіб. – Київ: Просвіта, 2002. – С. 67–80.
5. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>.
6. Про волонтерську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 19 квіт. 2011 р. № 3236-17. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.
7. Чернова Л. Феномен волонтерства: національно-культурні та соціально-психологічні особливості / Л. Чернова // Феномен волонтерства у дискурсах і наративах історії і культури кінця XX – початку XXI ст.: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ, 2017. – С. 37–41.
8. Яцук І. П. Розвиток системи волонтерської діяльності студентської молоді у професійному станов-

ленні педагога / І. П. Ящук // Педагогічний дискурс. – 2012. – Вип. 11. – С. 377–380.

References

1. Volonterstvo. Referatyvnyi ohliad (2004-2022). [Volunteering. An abstract review (2004-2022)]. Retrieved from: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5963> [in Ukrainian].
2. Hovorukha, N. (2019). Sotsialno-pedahohichni umovy rozvytku volenterskoho rukhu v Ukraini. [Social and pedagogical conditions for the development of the volunteer movement in Ukraine]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of the M. P. Drahomanov NPU*. No. 70 (219). Kyiv [in Ukrainian].
3. (2018). Dopomahaiemo voynam na peredovii [We help soldiers on the front line]. Retrieved from: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6107> [in Ukrainian].
4. (2002). Zahalna deklaratsiia volonteriv, pryiniata na KhI konhresi Mizhnarodnoi asotsiatsii volonteriv. [Universal Declaration of Volunteers, adopted at the XI Congress of the International Volunteer Association]. *Prava liudyny – Human rights*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Natsionalna stratehiia sprianniia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2021–2026 roky [National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine for 2021-2026]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> [in Ukrainian].
6. Pro volentersku diialnist: Zakon Ukrainy vid 19 kvit. 2011 r. № 323617. [On volunteer activity: Law of Ukraine of 19 April. 2011 p. No. 3236'17]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>. [in Ukrainian].
7. Chernova, L. Ie. (2017). Fenomen volonterstva: natsionalno-kulturni ta sotsialno-psykholohichni osoblyvosti. [The phenomenon of volunteering: national-cultural and socio-psychological features]. *Fenomen volonterstva u dyskursakh i naratyvakh istorii i kultury kintsia KhKh – pochatku KhKhI st. – The phenomenon of volunteering in the discourses and narratives of history and culture of the end of the 20th - beginning of the 21st century: international scientific and practical conference*. Dnipropetrovsk. [in Ukrainian].
8. Yashchuk, I. P. (2012). Rozvytok systemy volenterskoi diialnosti studentskoi molodi u profesiinomu stanovlenni pedahoha. [Development of a system of student volunteering in the professional development of teachers]. *Pedahohichniy dyskurs – Pedagogical discourse*. Vol. 11. [in Ukrainian].

Yashchuk Inna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy, Khmelnytsky Humanitarian and Pedagogical Academy, Khmelnytsky, Ukraine

Kazakova Nataliia, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy, Khmelnytsky, Ukraine

Dubrovina Iryna, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Researcher at the Vernadsky National Library, Kyiv, Ukraine

VOLUNTEERING AS AN EDUCATIONAL PHENOMENON IN UKRAINE

Summary.

The article examines the volunteer movement as a direction of work of educators with different categories of the population, the possibility of self-realisation of teachers and students on a voluntary basis in the service of civil society. The phenomenon of the concept of "volunteering" in the educational space of a higher education institution is defined, and the types of volunteer activities are listed.

The author outlines the assertion that higher education students should develop professional competencies in various areas of professional training in psychology, sociology, pedagogy, medicine, law, etc. in order to carry out volunteer activities. Teacher volunteering supports and provides pedagogical, psychological, and physical assistance to those in need (IDP families, the poor, and members of the Armed Forces of Ukraine) through various forms of work, including charity events, projects, etc.

Educational volunteering, which relies on the vitality and energy of volunteers – educators, scientists, young Ukrainian intellectuals – has a powerful potential to develop the activity and self-awareness of participating volunteers to make the necessary changes in society.

At present, volunteering, its role, and importance for the formation of student youth needs to be developed in a legal and effective field, requires comprehensive support and social awareness in higher education institutions.

The article provides examples of forms of volunteer activity of teachers of Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy, which were practically implemented in cooperation between teachers and students during the Russian-Ukrainian war.

Keywords: types of volunteer assistance; interaction; volunteer movement; national self-identification; self-expression; active citizenship.

Стаття надійшла до редакції 4 вересня 2023 року